

ÖĞRETİMİN DENETİMİNE YÖNELİK BİR MODEL: YÖNLENDİRİLMİŞ YOĞUN DENETİM

Abdurrahman TANRIÖĞEN

Cari D. Glickrnan (1985. s.4-5). denetimi mecazı olarak "zırk"a benzetmektedir. Zamk göz alıcı değildir: işini gerektiği gibi yaptığında, sözgelimi bir sandalyenin parçalarını birbirine yapıştırdığında, fazla dikkat çekmez. Ancak sandalye çöktüğünde, bacakları ayrıldığında zamkın işlevi ve önemi ortaya çıkar. Denetim de tıpkı zamk gibi göz alıcı değildir, işini gerektiği gibi yaptığında, okul sağlıklı bir biçimde işleyişini sürdürürken, denetim pek çok kimsenin dikkatini çekmez. Ancak, okulda bazı işler, özellikle de eğitim-öğretim etkinlikleri aksamaya başladığında denetimin işlevi ve önemi tartışılmaya başlanır.

GlickrnanTn benzetmesi denetimin okulun öğretimsel etkililiğinin önemli parçalarını bir araya getiren bir işlevi olduğunu vurgulamaktadır ve çağdaş bir denetim anlayışını temsil etmektedir. Çağdaş bir denetimden beklenen de okula daha fazla "zamk" harcayarak ilgili öğeleri bir araya getirmek, bir arada tutmak ve böylelikle okuldaki öğretimin etkililiğini en üst düzeye çıkarmaktır. Ülkemizdeki denetim uygulamalarının çeşitli sorularla nedeniyle hedefine etkili bir biçimde ulaşamadığı, öğretmenlere "rehberlik etme den çok. öğretmen performansını "yargılama" işlevini yerine getirdiği, başka bir deyişle "zamk" işlevini yerine tanı anlamıyla getiremediği, çeşitli araştırmalarla ortaya konmaktadır (Aydın. 1993. ss 158-170; Taymaz. 1995. s. 109-112; Burgaz. 1995. s. 129).

Öte yandan, ülkemizde özellikle eğitim sistemimizde yem değişmeler yaşanmaktadır. Özellikle sınıf öğretmenliği alanında çok fazla öğretmene gereksinim duyulması, bu alandaki boşluğun bir an önce doldurulmasının zorunluluğunu doğurmuş ve alınan ivedi önlemlerle tüm yükseköğretim mezunlarının öğretmenlik yapabilmelerine yeşil ışık yakılmıştır. Gerekli olan öğretmenlik formasyonunu yeteri kadar alamayacak olan **DU** öğretmenlerin gelişin ilmesi gereken beceri alanlarının, sayıları zaten sınırlı olan dceineimler tarafından geliştirilmesi olanaksız görünmektedir. Bu dununda, okul içiuk denetim sorumluluğunu yüklenecek, okul müdürü, müdür yardımcısı, ogıvtunsel lider, usta öğretmen gibi bir kimsenin öğretim sorunları \;K;I\;IU öğretmenlere rehberlik etmesi daha rasyonel görünmektedir. B u nuk.-ıknıı temel amacı. "Yönlendirilmiş **Yoğun**

Tanrıođen

Denetim" adı verilen ve yukarıda tanımlanan durumlarda kullanılabilir bir denetim modelini bir örnek olay çerçevesinde tanıtmaktır.

YÖNLENDİRİLMİŞ YOĞUN DENETİM MODELİ

(Intensive Guided Supervision)

Yönlendirilmiş yoğun denetim, mesleğe yeni başlamış ve geliştirilmesi gereken bilgi ve beceri alanları çok olan tecrübesiz öğretmenlere uygulanmakta olan bir modeldir. Denetmenle öğretmenin bir süre birlikte çalışmasını gerektiren bu modelde, öncelikle genç ve tecrübesiz öğretmenin gereksinim duyduğu beceri alanları çeşitli bilgi toplama yöntemleri yardımıyla belirlenir. Öğretmenle yapılan toplantılar, sınıfına fonnal ve fonnal ziyaretler, ders planlarını ve öğrenci ürünlerini incelemek gibi yöntemlerle öğretmenin geliştirilmesi gereken beceri alanları (soru sorma teknikleri, öğrencileri derse güdülemek. temsil edici

Çizelge 1. Denetim ile değerlendirilme karşılaştırılması

	Denetim	Değerlendirme
Hedef	Öğretmen performansını geliştirmek	Öğretmenin performansını değerlendirmek
Etkinlikler	Öğretmenin gereksinimlerini belirlemek Geliştirilmesi gereken beceri alanları üzerinde çalışmak Öğretmenle birlikte bir gelişme planı oluşturmak Objektif terimler kullanmak	Öğretmenin performansını yargılamak Öğretim çabalarını genel olarak gözden geçirmek Öğretmene zayıf yanlarını bildirmek Sübjektif değerler kullanmak
Sonuçlar	Gelişme doğrultusunda öğretmenin güdülenmesi Sürekli gelişme doğrultusunda öğretmenin teşvik edilmesi Denetmene olan güvenin anması	Öğretmen moralinin bozulması Öğretmenin düş kırıklığı ve bezginliği Denetmenin sonuçlarına kuşku ile bakmak

Kaynak: Marcia Kalb Knoll. *Supernsion for Betler Instruction*. Englevwood Cliffs. N.J.: Prentice-Hall. 1987. s.4.

materyalleri kullanmak vb.) belirlendikten sonra modelin aşamalarına geçilir. Bu denetim modelinde denetmenlik rolü. okul müdürü, müdür yardımcısı, öğretimsel lider öğretmen, usta öğretmen, bölüm başkanı. zümre başkanı gibi okulda sürekli olarak bulunan bir birey tarafından oynanır.

1.AŞAMA: ZİYARET ÖNCESİ PLANLAMA TOPLANTISI

Ziyaret öncesi planlama toplantısının özel hedefleri şunlardır:

1. Geliştirilecek beceri alanını belirlemek.
2. Bu alanı geliştirmek üzere özgün bir plan oluşturmak.
3. Oluşturulan planın bir provasını yapmak.
- 4 Gözlem gününün tarihini ve saatini belirlemek.

Denetimsel hedef olan beceri alanı. (1) denetmen tarafından. (2) denetmen tarafından belirlenen seçenekler arasından öğretmen tarafından. (3) denetmen ve öğretmenin ortaklaşa çalışmasıyla ve (4) sadece öğretmen tarafından olmak üzere değişik biçimlerde belirlenir.

Mümkün olduğu sürece öğretmenin seçim sürecine dahil edilmesi gerekir. Bu süreç içinde öğretmenin tercihine ve ilgilerine önem verilmesi öğretmeni güdülemenin yanı sıra sürecin de başarısını artırıcı bir etki yapar.

Üzerinde çalışılacak bir alan (hedef alan) seçildikten ve öğretmenle tartışıldıktan sonra, tüm çabalar söz konusu alanı geliştirmek için en iyi planı hazırlamaya yönelir. Bu aşamada plan tüm ayrıntılarıyla tartışılır. Bu tartışmalar, üzerinde çalışılacak alana ilişkin tüm ayrıntıları, öğretmenin başarılı olmak için gereksinim duyduğu materyalleri ve stratejileri içermelidir.

Plan tam olarak ortaya çıktıktan sonra bir provasının yapılması yararlı olur. Denetmen ve öğretmen bu provada çeşitli roller alırlar Ders sırasında öğrencilerden gelecek tepkilere öğretmenin daha iyi hazırlanması amacıyla denetmen provada öğrenci rolünü üstlenebilir. Öğretmen gözleme ne kadar iyi hazırlanırsa, denetim sürecinin bu aşamasının başarısı daha fazla olur. Öğretmen seçilen ve provası yapılan planı tam olarak anladıktan sonra, gözlem ziyaretinin tarihi ve saati belirlenir. Belirleme aşamasında öğretmen ile denetmenin ortaklaşa çalışmaları en ideal durumdur. Bu aşamada denetmenle öğretmen arasında gerçekleşebilecek bir diyalog aşağıdaki örnek olayda verilmektedir.

Tanrı ögen

Ziyaret-Öncesi Planlama Toplantısı (Örnek Olay)

Hedef: Yönlendirilmiş Yoğun Denetim sürecinin hedefini ve planını ayrıntılarıyla belirlemek.

Denetmen: "Son toplantımızda, dersiniz sırasında öğrencilerinizin derse ilgisiz kaldıklarından yakımnıştımız. Bunun nedenini bulup sorunu çözdünüz mü?"

Öğretmen: "Maalesef hayır. Dersin süresini, konularını ve kullandığım materyalleri değiştirerek bir şeyler yapmaya çalıştım. Fakat sorunu tam olarak çözemedim."

Denetmen: "Sizi defalarca öğrencilerinizle aktif bir etkileşim içinde gördüm. Sizin sınıfınıza defalarca infonnal ziyaretler yaptım ve bir de inceleme gözleminde bulundum."

Öğretmen: "Beni izlediğinizin farkındayım. Sorunun nedenini bulduğunuzu umarım."

Denetmen: "Sanırım sorun sorduğunuz soru türleriyle ilişkili. Bu konuyu gözlem toplantımızda kısaca tartışmıştık. Şimdi bu sizin soru sorma tekniğiniz üzerinde tam bir tartışma yapmak için zamanımız var. Toplantımızdan sonra, hiç sınıfta sorduğunuz somlar hakkında düşünme fırsatını buldunuz mu?"

Öğretmen: "Somlarımı değerlendirmeye başladım, fakat gerçekten biraz yardıma gereksinim duyuyorum."

Denetmen: "İşte şimdi bunun için toplantı yapıyoruz. İsterseniz sizi gözlerken aldığını notlar üzerinde tartışalım. Sorduğunuz somların. (1) öğrencilerden ne istediği. (2) niçin başarılı olmadıkları ve (3) daha iyi nasıl sonlabilecekleri üzerinde tartışalım. Şu dört soruya bakalım:

1. Türkiyenin yüzölçümü kilometrekaredir?
2. Bunun nedeni nedir? Niçin böyle oldu? Nedenler nelerdir?
3. Bu eğilimin yükseleceğini mi. düşeceğini mi yoksa aynı mı kalacağını düşünüyorsunuz?
4. Anadolu uygarlıklarının Türk kültürü üzerinde bir etkisi var mıdır?

Öğretmen: "Sanırım birinci soruyu anladım. Bu sorum öğrencinin tek bir rakamı tahmin etmesini istemektedir. Bu tam rakamın seçimi öğrenciler

için sonın olabilir. Dördüncü som "evet/hayır" tipinde bir yanıt gerektinmektedir. Sanırını bu da çok ilginç bir som değil. Fakat diğer iki somdaki yanlışların ne olduğunu anlayamadım."

Denetmen: "İkinci som üç farklı somdan oluşmaktadır. Bu üç soruya yanıt venneye çalışırken öğrencilerin kafası karışabilir. Çünkü somların her bin farklı biçimlerde cevaplanabilir. Sanırını senin yaptığın soruyu geliştinneye çalışmak.*"

Öğretmen: "Evet haklısını/.. Somdan ben de tatmin olmadım ve daha iyi hale getinneye çalıştım. İlk tepkiyi aldıktan sonra soruyu yeniden şkillendirseydim daha iyi olabilirdi."

Denetmen: "Üçüncü som bir çoktan seçmeli som. Bir tartışma ortamında böyle bir som sonnak niçin uygun değil.'""

Öğretmen: "İlk olarak, öğrenciler soniyu. daha sonra da seçenek cevapları hatırlamak zonında Ayrıca, böyle bir som öğrencilerin kendilerini kendi cümleleriyle ifade etmelerini engellemektedir."

Denetmen: "Yapmış olduğunuz som analizine tamamen katılıyorum. Şimdi, tüm somların nasıl daha iyi sorulabileceğini tartışalım."

Öğretmen: "Yüksek düzeyli somlara ilişkin bir şeyler okuyorum. Yüksek düzeyli somlar sonnanın en iyi yolunun "niçin'", "nasıl'" ya da "ne" ile başlayan sorulardan geçtiğini biliyorum."

Denetmen: "Bu güzel bir başlangıç. Ayrıca size şöyle bir ipucu da vereyim: En iyi somlar, öğrencilerin tam cümlelerle yanıt vennesini gerektiren somlardır. Sizin somlarınızı yemden biçimlendirdikten sonra, başka bir dersi planlayacağız. Gelecek haftanın planına bakın ve öğreteceğiniz bir konu belirleyin."

Öğretmen: "Coğrafi Keşifler Çağına ilişkin bir üniteye başlamayı düşünüyorum."

Denetmen: "Güzel. Öyleyse, dersin hedeflerini ve sunuş sırasını belirlemek üzerinde biraz zaman harcayalım. Daha sonra derste kullanacağınız somları birlikte yazalım. Ardından birlikte bu dersin bir provasını yapalım."

2.AŞAMA: ZİYARET

Her yapılan işin. daha önceden geliştirilen plana ve programa uygun olması çok önemlidir. Bu öğretmenin kaygısını azaltır. Denetmen sınıfa girdikten sonra öğretmeni selamlayarak, hem öğretmeni hem de öğrencileri kolaylıkla görebileceği ve duyabileceği bir yere oturur.

Tanrıöğen

Denetmen üzerinde çalışılan alanla ilgili olarak öğretmen ile öğrencilerin yaptıkları eylemleri eksiksiz olarak not eder. Bu notlar daha sonra öğretmenle yapılacak tartışmalarda yararlı olacaktır. Bu notlar ayrıca daha önceden yapılan plan ile sınıfta gerçekleştirilenler arasındaki tutarlılığı saptamada da yardımcı olur.

Ziyaret sırasında tutulan notlar objektif olmalıdır. Bu notlar, her türlü değerlendirmeden ve yargılamadan uzak olarak öğretmenin etkinliklerini yansıtmalıdır.

3.AŞAMA: ZİYARET SONRASI ANALİZ

Bu aşamanın amacı, gözlem sırasında tutulan* notları gözden geçirmektir. Bu notlar, planın başarı derecesinin ve sonucun belirlenmesinde yardımcı olacak önemli bir kaynaktır. Analiz yaparken düşünülecek önemli sorular şunlardır:

1. Ziyaret öncesi yapılan plan nasıl uygulanmıştır?
2. Planın izlenmeyen ya da başarılı olmayan yanları nelerdir?
3. Sunulan plana ilişkin öğrencilerin gözlenen tepkileri neler olmuştur?
4. Üzerinde çalışılan alanda öğretmenin becerilerinde bir gelişme var mıdır?

Örnek olayımızla ilgili olarak ziyaret sonrası aşama aşağıdaki gibi yaşanabilir.

Ziyaret Sonrası Analiz (Örnek Olay)

Denetmenin gözlem sırasında almış olduğu notların gözden geçirilmesiyle aşağıdaki noktalar belirlenmiştir.

1. Öğretmenin soru sorma becerisinde bir gelişme gözlenmiştir.
2. Boşluk doldurma ve çoktan seçmeli sorulardan vazgeçilmiştir.
3. Daha az "evet/hayır" ile yanıtlanabilen sorular sorulmuştur.
4. "Nasıl, "niçin" ve "ne" ile başlayan daha çok soru sormuştur.

Düşünceler:

1. Tek bir doğru yanıt olan (literal) çok soru vardı.
2. Soruların çoğu tek kelimeyle yanıtlanabilecek cinstendi.

3. Ders benim yardımlarımla planlandı.
4. Öğretmen benim yardımım olmaksızın da ders planı yapma \ ; uygun sorular sorarak bu dersi uygulama becerisini göstermelidir.

4.AŞAMA: ZİYARET SONRASI TOPLANTI

Denetmen analizini bitirdikten sonra öğretmeni toplantıya davet etmelidir. Gözlem sırasında gerçekleşen davranışların ve olayların kolay hatırlanabilmesi için gözlem ile gözlem sonrası toplantı arasındaki süre fazla uzun olmamalıdır. Ayrıca ziyaretten hemen sonra toplantının yapılması öğretmenin stresini de azaltabilir.

Öğretmene verdiği derse ve dersin sonuçlarına ilişkin tepkilerini ve değerlendirmelerini söylemesi için mümkün olduğu kadar çok fırsat verilmelidir. Ayrıca denetmen de aynı konudaki tepkilerini nedenleriyle birlikte açıklamalıdır.

Ziyaret sonrası toplantının amacı planın ne derece başarılı olduğunu değerlendirmektir. Bu değerlendirmeden sonra Yönlendirilmiş Yoğun Denetim'in bir sonraki aşamasına geçilir Öğretmenin beceri gereksinimi genellikle tek bir ziyaret döngüsüyle düzeltilemez. Genellikle ziyaret sonrası toplantı, bir sonraki döngüsünün ziyaret öncesi toplantısı niteliğindedir. Bunu yapmaya zaman elvermezse. yeni bir ziyaret öncesi planlama toplantısı belirlenir ve bir sonraki döngü uygulamaya konur (Bakınız Çizelge 2).

Yönlendirilmiş Yoğun Denetim döngüsü, arzu edilen beceri gelişmesinin sağlandığına ve artık uygulamaya geçilmesine hem denetmen, hem de öğretmen tarafından kabul edilmesiyle sona erer. Ondan sonra, denetmen öğretmenin geliştirilmesi gereken başka bir becerisini ele alır ya da denetim sürecine bir süre ara verilir. Ziyaret sonrası toplantı aşamasında denetmenle öğretmen arasında aşağıdaki gibi bir diyalog gerçekleşebilir.

Ziyaret Sonrası Toplantı (Örnek Olay)

Hedef: Sınıfta yapılan gözlemin değerlendirilmesini tartışmak.

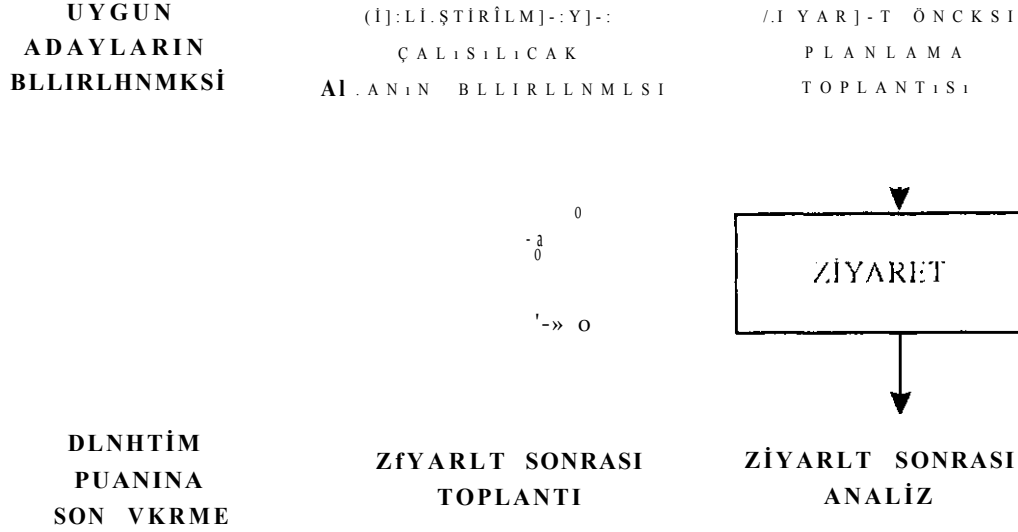
Denetmen: "Derse ilişkin düşünceleriniz nelerdir?"

Öğretmen: "Sorduğum sorulara ilişkin güzel duygulara sahibim. Sorduğum her bir sorunun niteliğinin farkındaydım. Bazıları çok iyiydi: bazıları ise daha geliştirilmesi gereken somlardı."

Denetmen: "Hangi somların daha da geliştirilmesi gerektiğini düşünüyorsunuz?"

Tauri('iQc'n

Çizelge 2. Yönlendirilmiş yoğun denetim akış özeti

Öğretmen: "Tek bir sözcükle yanıtlanabildi sorular. Bunun yerme tam bir cümleyle yanıtlanabilecek soruların sorulması daha uygun olur."

Denetmen: "Bunun böyle olmasının nedeni derse bazı literal sorular eklencmenizdir. Her neyse, nitelikli sorular somıa beceriniz oldukça gelişti. Sizin som sonııa becerilerinizi tamamen kontrol altına almak ve bu somları sorduğunuz anda değerlendirinnek istediğınızı biliyonun. Bu kez tek başınıza, som sonııa tekniğınızı hedef alan başka bir ders hazırlayabileceğiniz^ inanıyor musunuz? Böylelikle birlikte bu becerilerinizi hangi ustalık düzeyinde geliştirdiğınızı dcğerlendinne olanağı da bulabiliriz."

Öğretmen: 'Bunu yardımsız gerçekleştinııey i kesinlikle isterim. Çarşamba günü dersimi izleyebilir misiniz?

Bu toplantıdan sonra denetmenin öğretmenin sınıfında bir kez. daha fonnal gözleme gittiğini varsayarak, örnek olayımıza devam edelim. Ziyaret sonrasında denetmenin yaptığı analiz aşağıdaki gibi olabilir:

Ziyaret Sonrası Analiz

Denetmenin gözlem sırasında almış olduğu notların gözden geçirilmesiyle aşağıdaki noktalar belirlenmiştir:

1. Öğretmenin som sonııa becerisinde çok önemli bir gelişme olmuştur.

- 2 "Evet/hayır" ile yanıtlanabilen sorular sorulmadı.
- V Çoktan seçmeli somlar sorulmadı.
4. Somlardan sadece üç tanesi tek sözcükle yanıtlanabildi cinstendi.
5. Somlar somların çoğu analiz, sentez ve değerlendirme düzeylerine aitti.

Sorulan somlar.

- I Öykünün kahramanı nedenyaptı?
2. Öyküyü günümüz, koşullarına aktarırsak nasıl değişmeler olur?
- T Aile başka hangi kararları alabilirdi?

Düşünceler:

- 1 Öğretmen som sonıa tekniğini iy i bir düzeye getinmiştir.
2. Denetsel hedef bu noktada sona cnniştir. Öğretmenin bu becerisini sürdürüp sürdürmediği periyodik olarak izlenecektir.
- i Yeni denetsel hedef, ilk problem üzerinde yoğunlaşacaktır: ders sırasında öğrencilerin dikkatini toplamak.
- 4 Öğretmene aşağıdaki becerilerden biri üzerinde çalışmak teklif edilecektir: motivasyon teknikleri ya da temsilci materyallerinin kullanılması.

Bundan sonra yapılacak iş. öğretmeni bir kez daha toplantıya çağırmak olacaktır. Bu toplantının akışı da şöyle gerçekleşebilir.

Ziyaret Sonrası Toplantı

Hedef: Sınıf gözleminin değerlendirilmesini tartışmak ve yeni bir denetsel döngüyü planlamak

Denetmen: "Ders hakkında iyi şeyler hissettiğinizi biliyorum."

Öğretmen: "Evet. Kesinlikle. Mümkün olan en iyi somları sonıa konusunda epey şeyler öğrendim Bu becerinin benim öğretim perfonnansmu çok güçlendireceğine inanıyorum."

Tanrı öğen

Denetmen: "Size katılıyorum. Soru sorma konusunda çok başarılı işler yaptınız. Bu gerçeklen güç bir alandır ve siz az zamanda çok işler **Yaptınız**. Şimdi isterseniz ilk olarak belirttiğiniz probleme geri dönelim."

Öğretmen: ""Ders sırasında öğrencilerin dikkatim toplayamama sorunundan bahsediyorsunuz Sanırım bu alanda da biraz, ilerleme kaydettim. Sınıftaki öğrencilerden şimdi daha fazlası derse daha fazla dikkat ediyor. Bunu daha da geliştirebilmek için yapacağım şeyler var mı?"

Denetmen: "Sanırını var. Geliştirebilecek iki alan var. Bu alanların ikisi de öğrenci dikkatini daha fazla çekmek için size yardımcı olacaktır. Bu alanların ikisini de size belirtmek ve bunlardan sizin seçeceğiniz birisi üzerinde hemen çalışmaya başlamak istiyorum."

Öğretmen: "Pekala. Som sonııa tekniğimin gelişmesinden sonra kendime olan güvenim arttı."

Denetmen: "Bu gerçekten çok iyi ve çok arzu edilen bir durum. Diğer iki alan, temsilci materyaller kullanma ve motivasyon teknikleridir. Bu alanlardan hangisi daha fazla ilginizi çekiyor'."

Öğretmen: "Sanırım temsilci materyallerin seçimi ve kullanımı üzerinde kendim çalışabilirim. Bu materyalleri nereye soracağımı ve nereden bulabileceğimi öğrenmeye başladım."

Denetmen: "Güzel. Bu konuda (x) öğretmenin yardımını isteyebilirsiniz. Onu materyalleri kullanırken izlevip izleyemeyeceğinizi neden sonııuy orsunuz? Onu izlerken gayet güzel fikirler edinebilirsiniz."

Öğretmen: ""Bunu yapacağım. Şimdi motivasyon teknikleri üzerinde çalışmaya başlamak istiyorum."

Denetmen: "Çalışmaya, dersin başında öğrencileri derse nasıl güdüleyebileceğimizin yollarını tartışarak başlayalım. İlk olarak, bazı genci ilkeleri inceleyeceğiz. Daha sonra bu ilkeleri birlikte planlayacağımız özel bir derse uygulayacağız."

Vc yeni bir denetim döngüsü başlar...

Sonuç ve Öneriler

Denelim bir okulun etkili ve verimli bir biçimde işlev gönnesinin anahtar süreçlerinden birisidir. Denetimin yararlı olabilmesi, denetmenle öğretmenin karşılıklı anlayış ve hoşgörü çerçevesi içinde birlikte bir süre çalışmalarını ile olanaklıdır Bu süreç içinde denetmeden öğretmenir.

sonullarını çeşitli veri toplama yöntemleriyle belirlemesi ve bu sorunları geliştirilmesi gereken hedef alanlar olarak ele alıp. öğretmenle birlikte etkin bir plan çerçevesinde geliştinncısı beklenmektedir. Bu rolün okul örgütü dışından bir birey tarafından oynanması oldukça güçtür. Böyle bir rolün, okul içinden bir bireyin, okul müdürünün, müdür yardımcısının, zümre başkanının ya da öğretmene yardım edebilecek bilgi, beceri ve tutumlara sahip usta öğretmenler tarafından oynanması gerekmektedir. Bu da sistem içindeki denetmenlerin nitelik ve niceliklerinin arttırılmasıyla olanaklı görülmektedir.

KAYNAKLAR

Aydın. Mustafa. Çağdaş Eğitim Denetimi.

Burgaz. Benin. "İlköğretim Kurumlarının Denetiminde Yeterince Yerine Getirilemediği Görülen Bazı Denetim Roller ve Nedenleri". Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi. 11: 127-134. 1995.

Glickrnan. Cari D. Supervision of Instructionıı. Boston: Allyn and Bacon. Inc.. 1995.

Knoll. Marcia Kalb. Supervision for Beüer Instructionıı. Englevwood Cliffs. N.J.: Prentice-Hall. 1987.

Taymaz. Haydar. "Teftişte Karşılaşılan Sorunlar ve Öneriler". Eğitim Yönetimi. Yıl: 1. Sayı: 1. 1995. 109-112).

Yazar

Doç. Dr. Abdurrahman TANRİÖĞEN. Dokuz Eylül Üniversitesi. Buca Eğitim Fakültesi. Eğitim Bilimleri Bölümü öğretim üyesidir.